

ILOLI

*Tartu Kommertsgümnaasiumi
ja Kaubanduskooli õpilaspere ajakiri*

Nr. 1

Kooli X aastapäevaks

1931

Pudukaubaladu
Sch. Bakscht & Pojad

Tartus, Poe tän. 3
(vastu kaubahoovi).

KÖNETRAAT 6-98.

Soovitame suures valikus :
Triiksärke sokke
sukki kindaid jne.

**Häid tööriistu,
ehitusmaterjali,
ja majatarbeid**

soovitab mõõdukate hindadega

V. KALJOT,

Tartus, Poe t. 9. Tel. 12-29.

**Muusika-
riistade tööstus ja äri
Ed. Uudel**

RAEKOJA TÄNAV 4.

Soovitame mõõdukate hindadega igasuguseid
muusikariistu. Toetage kodumaa tööstust!
Õpilaste parim muusikariistade muretsemiskoht.

Kõnetraat 517.

B. GENSS & POJAD

Asutatud 1885. a.

Tartus, Kүүni tän. 8.

△
pakub käesolevaks
hooajaks

sukki
sokke
kindaid
supelkostüüme
kirjutusmaterjali jne.

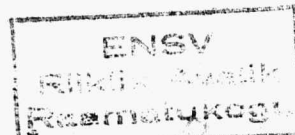
**Õpilased!
Kokku hoiate!**

Hõlpsalt, aja ning raha ülearuse kuluta
ostate kõik tarvilikud koolitarbed ning
õpperaamatud vanemast Eesti ärist.

„Postimehe“ raamatukauplus, Tartu, Suurturg 16.
Telefon 2-50.

I L O L IL. A. A. 1972 -
1972**TARTU KOMMERTSGÜMNAASIUMI JA
KAUBANDUSKOOLI ÕPILASPERE AJAKIRI**

1972

Kooli kümnendaks aastapäevaks. SP 3655

Möödunud on kümme rasket töörikast õppeaastat, saabunud on kümnes aruandmis- ja juubelipäev!

Meie kool Tartu Kommertsgümnaasium on esimese kümne aasta jooksul rajanud alusmüüri oma haridushoonele ja kujunenud elujõuliseks kaubanduslikuks õppeasutiseks, kus eesti poeg- ja tütarlapsed töötades ja ilutsedes võivad veeta oma nooruslikud kooliaastad ja valmida tublideks kodanikkudeks oma riigile.

Avarad tegevusvõimalused on olnud meie koolis õpilaste isetegevusel. Suurearvuline õpilaspere on innuga teotsenud käsikäes õpetajaskonnaga: Õpilasuühingus, mitmesuguseis huviringes, ajakirja toimetuses, õpilaskooperatiivis, abiturientide ilmavaatelistel vaidluskoolesolekuil jne. jne.

Ühiselt oleme töötanud, vaielnud ja lahendanud ülesandeid. Üheskoos oleme imetlenud ja nautinud kunstiteoste ja looduse ilu. Ühised tööalad ja elamused on meid — õpilasi, õpetajaid ja vilistlasi — liitnud ühiseks sõbralikuks pereks ja sidunud meid kooliga.

Olgu tervitatud Tartu Kommertsgümnaasiumi energiline asutaja ja väsimatu vaimline juht! Olgu tervitatud õpetajad ja vilistlaspere! Olgu tervitatud kooli praegused kasvandikud!

Tehtud töö ja saavutatud eesmärgid julgustavad meid uusile otsinguile ja tegevusele järgnevail aastakümnetel. Rakendume uuesti tööle ja ründame oma kõrgete aadete poole, et noorusaastad sisaldaksid põhilisi väärtusi ja karastaksid meid võitluseks eluraskustega!

Sügava tänutundega tuletame meelde koolijuhatusi ja õpetajaid, kes on vaimustanud meid, noori, isetegevusele ja oma nõuanetega on toetanud ning elustanud meie õpilaskonna ettevõtteid. Samuti avaldame südamlikku tänu vilistlasile ja nüüdseile kasvandikele, kes tüdimatult on teotsenud koolinoorsoo-liikumise alal.

Elagu õpilaskonna isetegevus!

Elagu Tartu Kommertsgümnaasium ja Kaubanduskool!

«ILOLI» TOIMETUS.

See uus aeg.

Ma imestusega vaatan, et praegusel keskkoolil on oma ajakiri; kord proovisime meiegi vanas veneaegses reaalkoolis teha umbes seda sama, kuid sai sellest üpris veider number.

Meid oli nelikümmend kolm, ja kõik need nelikümmend kolm, kes olime, taheti koolist välja heita; koguni ähvardati vanglatega ja Siberiga. Siis oli kooliõpetaja meie vaenlane, vähemalt nägime meie teda nii, nüüd ma näen — ta on teie sõber ja nõuandja. Seekord meie ei teadnud aimatagi, et tulevad sellised muutused, kus õpetaja ja õpilane käivad käsi-käes. Meil oleks olnud suur troost, kui oleksime võinud kujutella tulevaid suuri pöördeid.

Kui aastat viisteistkümmend tagasi oleks keegi eesti rahvale öelnud, et ta saab iseseisvuse, siis oleks seda inimest küll peetud hullumeelseks, aga nüüd on see saanud tõsiasjaks.

Millegipärast ei mõista ta sellest küllalt lugu pidada, ent rõõmustava nähtusena tõusevad noored sepad, vabad ja elurõõmsad, tahtejõulised, kes teevad noorsepina paremini kui vanad.

Nii.

Südamlikud soovid „Ilolile“! Hüüdsõnaks olgu „Iloli“ noortele: „Rind ette ja Eesti lipp kõrgele!“

O. Luts.

Enam teotsemist ja ühistunnet!

Varsti kaob kevad, saabub suvi, sügis — tormine, kurb; — ent pea möödub kuldne elukevadki, tuues tõsisemaid kohustusi kõikide igapäevsusse, ükskõiksusse.

Paratamatult hoovab elu. Mäletate kaugematki hilisminevikku küllalt selgejooneliselt, et leida sealt esilekerkivaid kauneid, kuid ka kurbi päevi. Seda kõike võib ka tulevikust leida, selliseid kirevaid hetki jällegi näha ja võibolla veel enamgi. Ometi näeksime ju meeldi õnne, vaimustavat elevust, ehkki sinna tahtmatult liitub melanhooliat.

Kõike seda ei saa olematuks teha, ega ainult seda nautida, mis on elustav, hinge haarav. Ei tohi langetada päid — ei, vaid peame võitlema, töötama ja igaüks ise katsuma luua väärtuslikku ja üllast.

Püüdke edasi, võtke end kokku — võideldge ja võitke! Sest vaid tõsistest võitlustest suudate näha, et võitmine üldse võimalik. Teotsegem oma nooruslikul teotsemisväljal ka siis, kui teil muudki teha on, — mitmekülgsus on parimaid edasiarendamiseeldusi.

Sellist aega ikkagi võimaldub leida, otsida, et peatuda hetkekski, vaadata minevikku — kaugesse, kuid tulevikkugi, et sealt leida hüvesid, väärtusi endale ja teistelegi — kogu noorsoo huvides.

Võtke paber, jäädvustage kas või mõnedki read „Ilolile“, millises püüame kujutella oma isetegevuse väärikaid püüdeid, oma olemasolu ja elamusi.

Tulge kõik kaasa! Loogem ka ise võimlusi enesearendamiseks, ärgem unustagem seejuures Uno Cygnaeuse juhtmõtet, et — üksmeel, armastus ning tööhool annavad elujõudu ja energiat. On ju elu täis unistust ja kõrgeid eesmärke, milliseid inimene juba eluinstinkti sunnil püüab taotleda. Õnnelik on ju vaid see noor, kes oma ülesandeid suudab teostada, mis lõplikult toimub vaid kõikide koostööl, ühistahtel.

Seepärast, noored, rakendume ühistahtel, ühissoovel kaugete tulevikutähiste suunas, teades vaid ühte — lootuses mu jõud!

V. Mandel.

Väärnähteid tänapäeval.

Elu on nagu värviline kangas tuleviku ja mineviku vahel, mida miljonid inimesed koovad. Väledalt liiguvad käed, põimides lõngu elu lõputusse lõuendisse. Tuliselt ja kiirelt sõtkuvad jalad tallaspuid hommikust õhtuni ja õhtust hommikuni. Ei ole seisakut ega peatust, ei

vaiki kangaspuude lõgin ja laksatused, ei rauged jõud kudujate jalus, sõtkudes tallaspuid. Ja ainult siis, kui läbi elumürina kostavad kurvad leinahelid kudujate kõrvu, peatuvad käed hetkeks ja vana hõbepäise kuduja asemele tuleb noor, kelle silmadest lõõmab energia ja elurõõm...

Ning ikka ja ikka kootakse uusi värve, uusi mustreid elu kangaspuil. Eriti tänapäev on see kangas muutunud kirjuks, kudujad mehaanilisiks masinaiks. Tuhandejoonelised värvid ja kujud heitlevad ja valmivad elu kirglikuks ja metsikuks maskeraadiks. Kogu õhk on täis mürinat, suminat, kisa . . . Kadunud

mängivad rõõmsat valssi, kui inimene südame valutades ja meelt heites seisab tuulte keerises, teadmata, kuhu nad teda viivad . . .

Tänapäev on elu muutunud müsteeriumiks, mille tuhat keerdkäiku viivad üle miljonite sügavate mülgaste. Elu on muutunud põhjatuks sooks, kus saladuslikud soohaldjad püüavad

Direktor Villem Tubin.

on elust rahu ja üksindus. — Juba siis, kui inimlaps sünnib maailma, hiilib elu mustatiivaline vaim ta kätki juurde ja vajutab ta otsaesisele kirju pitseri, ning siit peale on inimlaps elu rahutute tuulte mängukanniks, mida nad paiskavad kord siia, kord sinna. — Kord lasevad nad teda õnnega võidu joosta heledas päikesepaistes, kord jätavad nad teda üksikuna ja murtuna maha õhe ja tormi, ning elutuuled

inimesi eksiteele viia, püstitades mülgaste juurde heledaid tõrvalonte, mille ähmane suits pimestab inimeste auahneid silmi. Ja inimesed tormavad, sest kinnisilmi tormamine ja jooks au, rikkuse ja õnne järele on tänapäeva lemmiklasteks.

Suurimaid tänapäeva väärnähteid on aineliste huvide ülehindamine. Hetkeline lõbujanu on vallanud kõiki, ning selles hukuvad tuhan-

ded inimesed. Kuid ainult suuris vaimlis ülesandeis võime terveneda ja mida enam meie elu meid seob puhtmajanduslikkude küsimustega, seda tungivamalt vajame kõrgemat elukäsitust, mis rahustab ning kindlustab meie vaimlist mina. Tänapäeva

seltskond ja kultuur, mis aastasadu on sammunud käsikäes kõrgemate eesmärkide poole, elab nüüd ainult naudinguite, mida pakub mõni kergemeelne moment. Seda iseloomu puudust ja vaimlist lodevust näeme ka meie noortes. Meie noorsugu elab rahva seas, võtab elust igapidi aktiivselt osa, on täiesti seltskonna mõju all ja sammub sellega kaasa, harrastades samu pahesid ja varjukülgi. Kogu inimmass, pea eranditult, on muutunud väikekodanlasteks, kes nuumavad oma keha ja näljutavad hinge. Noorurid vast küll toidavad oma vaimu nii kaua, kui viibivad koolis, kuid sealt väljudes haihtuvad kõik teadmised, mis jäänud peatuma kuhugi peaju soppi, ning noorurid tormavad massiga kaasa.

Rahva hea käekäigu seisukohast lähtudes on tarvilik, et meil oleksid optimistlikud, julged ja tööhimulised ühiskonnaliikmed, kes omavad raudset iseloomu ja tahtejõudu. Et kõik need omadused areneksid meis, on tarvis, et ümbruskond oleks täis seesmist tusedust, enesetunnet ja jõudu. Kogu see vaimline lodevus, mille heaks söödamaaks on tänapäev, on kõigi väärnähtuste põhjuseks. Inimesed ei saa aru oma kohustuste tähtsusest, kogu elu tõsistusest ja mõttest.

Inimesed naituvad juba paarikordse peol käimise järele. Nad ei tunne ligemalt teineteist, sest nad naituvad ainult oma kirgede rahuldamiseks, sest siis, kui algab kaine elu oma halli reaalsusega, minnakse pettunult lahku. Ja mis on selle tagajärg? Mehed hindavad naisi ja naised mehi liiga madalalt. Elu näib olevat ainult mõttetu mäng. Elust tüdinuna haaratakse külm terariist, et lõppu teha sellele hallile draamale, millel pole mingit mõtet. Kindlasti avaldab see mõju ka noorte hingeellu, jättes sinna tumedaid plekke. Tänapäeva kõige kurvemaks nähteks on aga see, et isegi emad unustavad

oma elu pühamad kohustused ning põgenevad lastetoast tantsusaali. Ema jääb võõraks oma lastele, sest ükski värvitud huulte ja kulmudega naine ei vääri ja ei oska olla ema. Kodu on jäänud tühjaks, ning perekonnaliikmed lõdisevad elu külmas ja karedas tuules, kodu armsus neid ei soojenda ega hoia. See on sageli põhjuseks, miks me noored on täis kibedust ja pessimismi, juba lastena kaob tahe püüda kõrgemale aatevaesest õhkkonnast, ning nad langevad tänapäeva mudasesse soppa ja degenereruvad vaimliselt.

Tänapäevgi veel peavad ägedat võitlust kapital ja töölikond, ning küsitav, kas praegune rahutu õhkkondki võimaldab selle seni lahendamatu probleemi lahendamist. Ikka veel ekspluateerivad kapitalistid töölikonda ja rikastuvad nende kulul. Nüüdki nähakse veel rahas jumalat ja tuuakse talle ohvriks isegi inimesi. Inimese väärtust hinnatakse selle järele, kuipalju omab ta raha, eriti veel nüüd, kus majanduslik kitsikus end

teravalt igalpool tunda annab. Paljud jagavad veel nüüdki ühiskonda alamateks ja ülemateks klassideks ning peavad sellest jaotusest kõvasti kinni.

Nii näeme, et tänapäeva ühiskond veel sugugi vaba pole pahedest ja väärnähetest, vaid palju ja palju maad on veel täiuslikkuseni ja vaimlise ning majandusliku healoluni. Sinna jõudmiseks on vaja elutõsidust, vaimlist tööd ja tahtejõudu. Inimene peab saama jälle inimeseks, mitte jääma masinaks, nagu ta on tänapäeval. Elu eesmärgiks peab püstitatama jälle kõrged ja ilusad aated, mis annavad inimestele jõudu ja optimismi. Inimesed peavad muutuma vaimuaristokraatideks, küll siis paranevad ka majanduslikud olud. Ema peab saama tõeliseks emaks, peab looma noortele päikese ja rõõmuküllase kodu. Küll siis muutuvad noored jälle kangelasteks, täiuslikkudeks ja tahtejõulisteks inimesteks. Küll siis muutub elugi hämaraks muinasmaaks, kus õnn ja rahu seltsivad inimestega ning tantsivad süütut ja valutatut noorustantsu lillelisel aasal.

Tr. O.

Inspektor Villem Ehrglis.

Mõnda meie kooli 10. aastapäevast.

On üksikuid momente elus, mis ei kustu, ei kao, mis püsima jäävad kauaks, kauaks. Üks niisuguseid on meie kooli 10. aastapäev.

Ei ole kõigil õpilastel õnn osaks elada kaasa niisugusele juubelile, seepärast meie, kes sellest kogu hingega osa võtsime, oskame seda vast vääriliselt hinnata.

Pole ju kümme aastat Jumal teab kui pikk aeg, kuid meie kool on suutnud selle aja möödudes palju korda saata.

Aastapäeva pidustused algasid reede, 6. märtsi õhtul peoga „Vanemuises“. Nüüd oli võimalus näidata oma võimeid nii ühel kui teisel alal, näidata, kuidas tehtud tööd ettevalmistus-ajal.

Pidu algas R. Schumanni helitööga „Roosi elukäik“. Ettekande lõppedes puhkesid saalis kiiduavaldused. Sooja vastuvõtu osaliseks said nii tantsud kui ka näidend.

Reede õhtu „Vanemuises“ oli ikka vaid ettevalmistus laupäevaseks aktuseks, kus peotuju tõusis haripunktile.

Aktus, mis peeti samuti „Vanemuise“ saalis, sest meie viletsad, kitsad kooliruumid ei võimaldanud suurpäeva pühitsemist oma ruumes, algas ühise lauluga.

Peeti kõnesid, toodi ülevaade kooli 10. aasta tegevusest. Ent unustamata moment aktuselt oli vilistlaskogu poolt lipu üleandmine

koolile. Ei tea midagi, mis nii haaravalt liigutav oleks olnud kooli aastapäeva pühitsemises kui lipu üleandmine. Orkestri helide saatel ilmus lipp läbi saali kõnetooli ette, kus hr. mag. J. Taul seda õnnistas. Siis andis vilikogu esimees lipu koolijuhatajale ja see edasi õpilastele, kes vandes tõstsid üles kolm sõrme, lubades kõrgel hoida T. Kommertsgümnaasiumi lippu, jääda igavesti üheks pereks selle lipu all. Kuigi lõpetame kooli, lipp toob meid ikka jälle tagasi meie kooli manu.

Lipu õnnistamisele järgnesid tervitused hariduseministrilt, kooli ülalpidajatelt jt.

Aktuse lõppedes koguneti uue lipu alla ja lippu kõrgel ees kandes sammusime läbi linna kooli, kust igaüks oma koju läks.

Möödas on kooli aastapäev, möödas pidustused, ent mälestused on jäänud, mida keegi ei saa röövida.

Tuleb kevad, osa meis lahkub, kuid ei unusta kunagi kooli, ikka ja ikka jälle tuleme tagasi, koondume ühise lipu alla, jääme ikka ühiseks pereks.

Kui pühitseb meie kool järgmist, s.o. kahekümnendat aastapäeva, ei tohi puududa sellelt pidustuselt ükski, kes varem olnud T. Komm.-güm. õpilane.

Hljls.

Õpilased kirjanikke usuflemas.

Luuletaja Gustav Suitsu juures.

31. märtsil 1931. õhtupoole kella nelja paiku otsustasime külastada meie lugupeetud luuletajat Gustav Suitsu.

Olime kahekesi, sammusime alla Vallikraavi tänavalt, kuni jõudsime kirjaniku elukohani. Siia jõudes leidsime eest, teispoolel tänaval kaasõpilased-pildistajad. Jäädvustasime oma sisseastumise kirjaniku majja.

Ei julgenud nagu astuda sisse ja küsida kirjaniku järele, kahlesime ka, kas ta on kodus.

Helistamise peale avab keegi vanem naisterahvas ukse ja teatab meid G. Suitsule. Päris põlesin ootusest näha meest, kes kord noorena ütles nii võimsaid sõnu, kelle luuletised nii paljusid on köitnud.

Ilmub G. Suits ja juhib meid avarasse valgusega täidetud ruumi. Lasen korraks silmad üle toa libiseda. Seinul ehivad pildid, laud täis raamatuid, mis korrapärastesse virnadesse laotud. Kirjanik ise

võtab istet teispoole lauda. Ta nägu on targaimeline, silmis vaade nii sügav ja lahke. Pead aga ehivad juba mõned hallid juuksed.

Algame küsimustega. On küll alul vähe piinlik, sest pole kunagi niisuguse asjaga hakkama saanud.

Pärime midagi tema elu kohta ja samuti ka kooliaja kohta, sest tahame sellest kirjutada praegustele õpilastele. Suits pöördub pilguga akna poole, mõtleb vähe ja ütleb, see on kauges minevikus ja raske on sealt midagi esile tuua. Lõpuks seda ei olevatki vaja teha. Ta ütleb, eluloolisi andmeid võivat saada „Biograafilisest leksikonist“, kuigi need vast tööoludele ei vasta, ja mõnda võivat leida „Loomingust“, kus ta Tammsaaret käsitleb.

Küsin, mis arvab auvääril luuletaja, millest tuleb, et nüüdisaja nooril on niipalju pessimismi ja elueitamisest, kuna tema-aegsed noored, neil „oli tuld küllalt, tuult küllalt neil, katusekambrist tulijail, elu uranguisse minejail: aateid, vaateid, ihasid, vihasid.“

Suits vastab: „Too aeg oli täis romantikat, oli enam romantiline aeg, oli unistada milleski paremast. Praegune aeg on aga väga praktiline ja realne. Noored aga ihkavad, armastavad romantikat. Tol ajal ei olnud emakeelset kooli, polnud rahval oma riiki. Tuli võidelda, et saaks kooli emakeele tunde, tuli

Luuletaja Gustav Suits.

võidelda kodumaa parema tuleviku eest. Nüüd aga on paljud soovivad täidetud ja see vast põhjustab pessimismi meie noortes. Pessimism võib tulla, aga ta tuleb hiljem, meie noortele on ta kahjuks liiga vara tulnud.“

Luuletaja on sattunud juba enam endistesse aegadeisse ja jutustab meile mõned episoodid kooliajast.

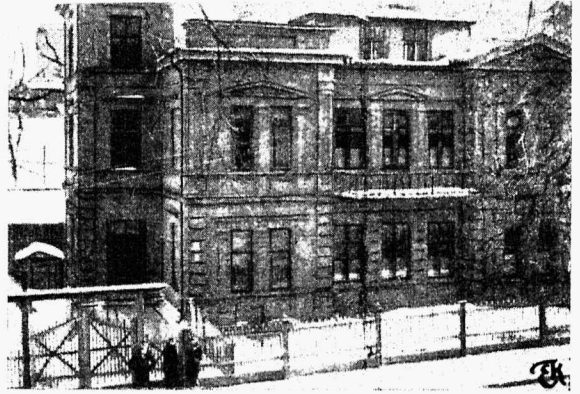
Tema käis riigi Aleksandri gümn., mis asus praegustes Treffn. gümn. ruumes; teised aga nagu Tammsaare ja Tuglas käisid Mauruse, Treff. gümn. Hobuse tänaval. Et Tammsaare kodust niipalju raha ei saanud nagu ta kooliskäimiseks vajab, pidi ta, nagu ta ise kirjutab oma „Tões ja õiguses“, tegema mitmesuguseid töid, küll asju puhastama, küll lauda katma jne. Nad sageli said kokku teineteisega ja vahetasid mõtteid.

Kevadel jäämineku ajal, kui Suits ja Tammsaare seisnud puusillal ja vaadelnud jääminekut Emajõel, juba siis Tammsaare unistanud oma „Tões ja õi-

gusest“, millise mõtte ta aga veerandsada aasta hiljem teostas.

Kooli lõpetanud astub Suits Tartu ülikooli, kuid mitte selle mõttega, et siin lõpetada, vaid nagu ta ütles: „Minu püüdeks oli astuda Soome Helsingi ülikooli, et seal kirjanduslugu õppida.“ Ja juba järgmisel aastal on ta Helsingis.

Helsingis on tol ajal ka teisi meie praegusi tegelasi, kirjanikke ja kunstnikke, paljud neist põgenenud sinna. Ka Fr. Tuglas on Helsingis, muidugi pagulasena. Tuglas elades Helsingis, tarvitab Suitsu

Prof. Gustav Suitsu elukoht Tartus.

isikutunnistust, passi. Ja Suits, kui ta läheb külas-lama Tuglast, peab iseenda järele pärima.

Kord aga juhtus, Suits läks Tuglasele külla, viimast ei olnud kodus ja küsitakse Suitsult, kellelt võib Tuglasele tervitusi edasi anda. Esimene nimi, mis Suitsul meelestub, on Lind, ja nii jääb Suits selles korteris Linnuks.

Edasi räägib ta veel reisidest, öeldes, et inimene kodumaalt kaugel olles tunneb vast lõbu ainult noorena, kui kojuigatsus pole kasvanud lõpmatuks. Ent vanemaks saades ja tundes kojuigatsust, tunned end igalpool provintslasena. Ta ütles: „Suur vahe oli Pariisis olla enne ja pärast sõda. Pärast tundsin end ikka jälle provintslasena.“

Olles juba vast liigagi palju ülitanud meie luugupeetud luuletajat, tänasime teda vastuvõtu eest ja lahkusime. Ta ulatas jumalagajätkuks käe ja saatis meid ukseni. Oli nii soe ja südamluk inimene, kogu maja tundus nii kodusena, nii soojana, ei midagi kõrkusest, mis harilikult inimestel, kes nii kõrgele jõudnud.

Kuipalju õnnelikumad oleksime, kui kogu meie rahvas oleks vastastikku nii sõbralik ja lahke!

Hljls.

Naisluuletaja A. Haava jutul.

Astume mööda Tiigi tänavat. Meie ülesandeks on üles otsida luuletaja Anna Haava. Et meie tema kindlat elukohta ei tea, hakkame kõndima majast majja. Kuid varsti jõuame otsusele, et nii meie küll kedagi üles ei leia. Kurvalt sammume tagasi, et kindlamat aadressi muretseda, ja varsti ongi see meil käes. Kuid et aeg on juba hiline, otsustame järgmisel päeval minna.

Järgmisel hommikul oleme juba õige vara platsis. Kena tundmus südames, seisame maja ees, kus peab luuletaja elama. Sammume keerulisest trepist üles ja nüüd olemegi Anna Haava ukse taga.

Helistame!

Ukse avab keegi vanaldane preili, kes meid juhatab luuletaja vastuvõtu-tuppa. Varsti ilmubki vanaldane daam — Anna Haava. Teda huvitab kohe, kes

meie oleme. Selle saame temale kuidagi selgeks teha, ja ta küsib:

„Aga millest ma pean teile rääkima?“

„Ehk räägiksite oma noorpõlvest,“ on meie soov.

„Noorpõlvest, kuid sellest ei ole mul palju meeles, ja mis mul meeles on, seda ma ei tahaks häämeelega rääkida, sest mul ilmub varsti üks teos...“

„Luules või?“

„Ei, proosas, sääl käsitlen ma just oma noorpõlve mälestisi.“

„Kuidas oleks selle teose päälkiri?“

„Ah päälkiri — *Laanemäe Manni lapsepõli*.“

„Kas see teos varsti ilmub?“

„Kindlasti enne minu surma!“

Edasi siirdub jutt luuletaja tervisele. Anna Haava räägib, et ta on olnud mitu kuud järjest haige, nimelt gripis. Nüüd olevat ta aga juba tervem.

„Teie pärisnimi on Haavakivi? Olen kuulnud, et selle nimega olevat mingisugused legendid seotud. Kas Teie võiksite meile sellest midagi lähemalt rääkida?“

„Jah. Lugu on nimelt nii. Peale Põhja sõda, kui maa oli laastatud ja tühi, tulid minu esivanemad Alutaguselt Kodavere kihelkonda. Sinna jõudes tuli neil õõbida lageda taeva all. Selleks valisid nad koha keset haavameisa ühe kivi lähedal, mille äärde löke üles tehti ja sääl saadetiigi öö mööda. Hommikul mõeldi, kas siia ei võiks päriselt elama asuda, ja nad leidsidki, et see koht oleks päris soodus. Varsti oli metsa asemel juba hää põllumaa ja minu esivanemad jäidki siia elama ning neid hakati nime-tama *Haavakiviks* ja talu, mille nad rajasid, Haavakivi taluks. See ei ole mitte legend vaid tõsi,“ lõpetas luuletaja oma jutustuse.

„Kas see talu on ka praegu Teie sugulaste kätes?“

„Ei, sääl asuvad praegu võõrad.“

Edasi jutustab Haava, kuidas see talu pettuse teel tema isalt ära võeti, kuid luuletaja palub sellest lähemalt mitte kirjutada.

„Kas Teie ka sellest oma uues teoses räägite?“

„Osalt ka, nii nagu juhtub.“

Edasi küsime, kuidas suhtub luuletaja meie noorsoosse.

„Mina, vana, noorsooga palju tegemist ei tee, kuid niipalju, kui ma tean ja ajalehist olen lugenud, usun, et meie noorsool on väga õilsad pütüded.“

„Kas Teil oleks ka mingisuguseid soovide esitada tänapäeva noorsoole?“

„Ja, minu soov oleks, et noored suhtuksid enam religioonisse, sest ilma selleta ei saa ikkagi läbi. Siis oleks mul veel soov, et kõik ususeltsid jätaksid üksteise vihkamise, see on ju igapäev oma asi, milmoel ta Jumalat teenib, peaaegu on, et ta seda aga teeb. Siis oleksime jälle ühe sammu Jumalale lähemal.“

„Kas Teil on praegu ka mõni luulelistekogu pooleli?“ Sellega viime jutu teisele.

„Ei, kogu ei ole, kuid üksikuid luuletisi on küll pooleli.“

„Kas teete ka ajakirjadele kaastööd?“

„Jah, mind on väga mitmed ajakirjad kaastööliks kutsunud, kuid ajapuudusel ja halva tervise pärast, ei ole võimalik paljut kaastööd teha. Üldse ma olen kuulnud, iseäranis nooremalt kirjanikelt, et mina olevat juba vana ja võivat vakka jääda.“

A. J.

Paar sõnakest K. E. Söödiga.

Otsime üles ta asukoha. See on haridustempil vastu, Jaani tänaval. Komberdame kolmandale korrale — ja näe siin elabki luuletaja K. E. Sööt. Oma käega kirjutatud nimi on ukstel, mis meile kindla tõenduse annab, et meie mitte eksinud ei ole. Kõlistame ja päriseme luuletaja järele. Meid juhataatakse ooteruumi, sest hra Sööt joob veel kohvi. Ooteruumis, mille sisseseades koosneb lauakesest, mille kirjutusmasin ja veekarafin, paarist punutud põhjaga toolist, kahest kummutist, raamatukapist ja mõningatest piltidest seinal, torkab kõigepealt silma Söödi isa pilt. See on suurendus, kujutab enesest tüüpilist talupoega. Pikad juuksed, eestipärane kaabu peas ja energiline nägu. Ootame natukene. Juba astubki hra Sööt sisse. Lihtsasti, kuid korralikult rõivas, toakingad jalas. Pea on tal juba hall, kuid elujõudu ja tervist on tal veel küllalt. Palub meid rahuliku häälega edasi astuda ning pärib meie tuleku põhjust. Seletame asja lühidalt ära. Luuletaja palub meid suure lahkusega istuda. Saan natuke mahti tuba silmitseda, see on võrdlemisi suur. Kahe akna vahel on suur kirjutuslaud, millel palju mitmesuguseid raamatuid ja pabereid; selle kõrval asub kirjutuspult, millel samuti pabereid; siis edasi seisab suur raamatukapp, mis raamatuid täis, siis jälle raamatute all ägav väike lauake ning raamaturiul. Teise seina ääres sohva, selle ees laud, mille ümber paar pehmetooli; siis kummaldi pool sohvat jällegi raamaturiulid. Ühel raamaturiulil on peaaesjalikult ajalehe väljalõiked ja muud pisemad asjad, kuna teisel on jällegi raamatud. Seintel mõned pildid kunstnikelt. Üldiselt paistab silma eriti raamatute rohkus.

Palume hra Sööti meile jutustada midagi oma sünnipaigast. Lahkesti teatab lp. luuletaja, et on sündinud Tartu lähedal Vasulasa (umbes 3 klm.), Lohkva külas. Siis näitab meile ülesvõtteid isatalust. (Ülesvõtteid on ta ise teinud). Seletab üksik-asjaliselt majadest, mis olevat kord kõik maha põ-

Luuletaja K. E. Sööt 1925. a.

'enud, peale sauna, sest see seisnud teistest eraldana. Siis näitab meile tiiki, või õigemini linaligu, mis asub talu ligiduses. Selle kaldal on palju kive. Ühele kivile on ta isegi luuletise pühendanud, mis kannab samuti pealkirja „Kivi“. Edasi räägib kirjanik meile nurga-alkkoolist, mis asunud Tallinna fänaval. Iseäranis üks juhtum on tal selgesti meeles. Seal hoovis seisnud pump (seisab praegugi) ja tema seisnud kord pumba juures. Keegi poiss läinud vett pumpama ja lõõnud temal pumbakooguga kõrva juurest pea lõhki.

Pärime edasi, kuidas tal koolis õppimine on edenend, kas õpingud tekitasid palju raskusi. Sellele saame vastuseks, et õppimine tekitanud mõningaid raskusi, kuna õppekeeleks oli saksa keel. Kirjanik mäletab, kuidas ükskord oli loodusloo tund, ja antud järgmiseks korraks — kartul — õppida. Siis olnud kimbub, sest mõned sõnad olid päris tundmatud.

Küsime, kas hra Sõõt on ka karjas käinud? „Sea- ja hanekarjas käisin,“ on vastuseks.

Küsime, mis ainetel on kirjutatud luuletis „Kes ta oli?“ Sellele annab hra Sõõt lahkesti seletust, et see luuletis kujutab Juhani Liiva traagilist elu. Seletab, et see luuletis on tema parimaid luuletusi. Küsimusele, kas tema praegu ka luuletamisega palju tegemist teeb, vastab ta: „Telli-

miste peale tuleb mul tihti luuletisi luuletada.“ (Näitab meile tellimist, kus palutakse temalt ühe ajakirja eessõnasse luuletist). Mõtleb ka üht luuletistekogu välja anda, kuid see nõudvat veel aega ja — rahu.

„Kuidas Teile sport meeldib?“ „Koolis olin parem turnija ja nüüdki käin vahel suplemas.“ Kaebab, et närvid ei ole enam täitsa korras.

„Kuidas huvitab Teid ka tänapäeva noorsugu?“

„Oi väga — alati on mind noored huvitanud.“

(Näitab luuletistekogu, mis peaaesjalikult noortele kirjutatud.) Siis pärib, mitmendast klassist me oleme ja kes meie emakeele õpetajad. Kirjanik loeb meile mõned luuletised ette, nagu „Ununenud hoone“ ja „Tudeng pidi saama Jassist.“ Viimane on avaldatud „Taluperenaises“ ning kujutab, kuidas Jassist sai tudeng, kes hakkas jooma. Pärast oli isa raha kõik maha joodud — samuti tervis. Edasi näitab hra Sõõt meile ülesvõtteid enesest. Neid on tal õige palju, ühe kingib koguni meile. Siis kingib ta meile veel luuletise „Vabadusriist“. Palume lahkesti veel luuletajalt autogrammi tema pildile, mis meil oli kaasa — ka seda ei keela meile kirjanik.

Kella osutis on vahepeal juba õige tugevasti edasi nihkunud. Nägematult läks aeg luuletajaga juttu vestes. Kuid nüüd teeme minekut, sest ei taha luuletajat kauem tülitada.

Soe käepigistus — ja väljume.

K. T.

Kirjanik Oskar Lutsu külastamas.

Kahtlemata on Oskar Lutsu meie parimaid ja lugupeetavamaid kirjanikke. Tema teosed on kõik suuremalt osalt saanud hää menu osaliseks, ta on sellega meie kodumaa lugejaskonnas loetavamaid kirjanikke. Ei ühegi arukama lugeja laul ei puudu teiste kirjanikkude tuntumate teoste kõrval ka O. Lutsu omad, sest niivõrt on nad juba huvitavad ja lugupeetavad, et neid igatüüsi huviga võib lugeda. Ja ma ütlen veel kord, et ühegi arukama lugeja laul ei tohi puududa nad, ja kellel need siiski puuduvad, siis need ei saa ialgi imetleda ta meisterlikku jutuosavust, ega mõnusalts naerda ta küllase huumori üle. Vististi aga kõige enam tuntud ja lugupeetavam on ta just noorte keskel, sest kahtlemata suurem osa noortest on vähemalt tutvunud „Tootsi lugudega“, rääkimata aga veel följetonidest ja huvitavatest, lõbusatest pisilooketest, millised on samuti lugupeetavuse võitnud noorte lugejate keskel. Seetõttu on ta suurimale jaole noorile muutunud isegi lemmik-kirjanikuks. Nii siis juba alates pisikesest koolijärgisest tunnevad kõik O. Lutsu, muidugi ta teoste lugemise järele, kuid vähestel on võimalik olnud temaga isiklikult kõnelda ja seda lugupeetud kirjanikku palgest palgeste näha. Tolles olukorras viibisime seni meiega, „Iloli“ noored. Olime teda vaid lugenud... Tema oli meiega ja meie temaga vaid siis, kui lugesime mõnda ta teost. Nüüd aga otsustasime teda isiklikult külastada, temaga paar sõna vahetada mõningate küsimuste üle ja temalt mõningaid ridu paluda „Ilolile“. Selleks sammusime üles Aia mäkke ja otisime säält üles number kolmeteisikümnenda (nähtavasti ei kohuta kirjanikku nood õudsed lood tolle „kuradi tosin“ ümber), ning varsti olimegi selle maja juures. Maja asub umbes Aia mäe harjal, ligikaudu vastu „Vanemuist“. Sammusime hoovivärvast sisse, sest maja fänavapoolsel küljel ei leidnud teist sühkest avast, millest oleks võinud sisse pugeda. Hoovis silmasime esikut, mille uktsel seisid O. Lutsu nimeplaat. Arvasime kõigiti, et oleme õiges

kõhas, ja lõmbasimegi põksuva tundelega kella. Ootasime ainult mõned hetked, kui juba avati uks, arvatavasti O. Lutsu proua poolt, ja päriti meie soovile. Palusime lugupeetud kirjanikuga kokku saada. „Jah, olge lahked, viibibki parajasti kodus,“ vastas ta ning kadus sisesse, too sümboolne naisterahvas. Ei olnud meilgi nüüd midagi — kui järele. Kirjanik viibis vist parajasti kõneluses pojaga, kui nägi meid ja juhtis meid oma töötuppa. „Tuleme säält ja säält, oleme need ja need, ning palume teilt midagi „Ilolile“,“ räägime. Härra kirjanik oli varem tutvunud juba paari numbri „Iloliga“. Kohe arvas ta, et on päris kenad teised, ainult veidi ithekiülgred, võiksid veidi mitmekesisemad olla. Lubasime tulevikus selleni jõuda, et nad kõigiti rahuldaksid kirjaniku soovi. Palusime O. Lutsu, et ta varustaks mõne reaga uut „Iloli“ numbrit. „Oleks seda mõned teised praegu tahtnud, siis ma ei oleks mitte nende soovile vastu tulnud, aga et teie, noored, siis ma katsun teie soovile kõigiti vastu tulla,“ sõnab lahke kirjanik. „Ehk võtate sulle, ma dikteerin teile midagi“, sõnab ta uuesti. Kohe asun kirjaniku laua taha, ootan põnevusega sõnu. „Aga enne teen veel ühe suitsu, muidu ei saa,“ sõnab järsku Luts. Läks tõi tubaka ja hülsikarbi ning sõnas tagasi tülles: „Pange päälkirjaks: „See uus aeg!“ Panin selle kohe kirja. Ja nõnda läks Varsti lõpetas ta dikteerimise ja tänasime kirjanikku südamlikkude soovide eest noortele. Siit peale süvenesime vestlusesse.

„Mille juures Te praegu lõtate,“ küsime.

Kuulsime, et käsil on praegu „Vanad teerajad“ teine osa, nimelt „Talised teed“, millesse kirjanik on jõudnud juba kooliajaga ja katsub sellest veel kaugemale minna. Mäletavasti ilmus „Vanad teerajad“ esimene osa möödunud sügisel, milles kirjutas ta päämiselt oma lapsepõlvest. „Vanade teeradade“ teisõsa katsub kirjanik tulevaks sügiseks valmis saada. „Siis kui jälle lugejaskond kokku tuleb“, arvab kirjanik. Soovides neid memuaare kõigil

Kirjanik Oskar Luts.

lugeda ja iseäranis noortel muidugi, sest nendes on kõik, mis tal olnud ja mis olemas.

„Kas töötate ise või dikteerite ette,“ arvame. Sellest kuulsime kohe, et kui on midagi suuremat käsil, siis selle teeb ise, see peab olema täiesti salajane ja oma, aga kui arvab kirjutada mõnd följetoni või mõnda teist sellesarnast, siis sellest dikteerib. Jutt kalduski ta följetonidele. Meelestus too lugu viiest väikesest pakikesest ja ülesime talle, et too lugu meile üpris meeldib, ja on hästi viimistletud. Kirjanikule eneselegi meeldis too lugu, veel rohkem aga meeldinud see ta Ants-pojukesele (oma poega nimetab ta alati Ants-pojukeseks). Tema tihti olevat naernud selle üle, kuis too mees sääl loos oli maha kukkunud kõigi füüsiliste seaduste põhjal Kirjanik kurdab, et on alati hädas selliste inimestega, kes teda sugugi rahus töötada ei lase, kord kopsivat kingsepp, kord jälle kõõgitudruk. Nüüd aga viimasel ajal olevat päris hädas autodega. Need vingumasinad koguvad kuni hilisööni „Vanemuise“ ette ning segavad sääl oma igavese põrina ja tuututamisega kirjaniku tööd ja osalt undki. Kõige vagasemal ajal, umbes kella kolme ajal hommikul, asub kirjanik tööle. Töötab ühtejärge umbes neli tundi, siis tegevat väheseks pausi, ning töötab siis jälle edasi umbes neli tundi. Selle aja kestel, mil ta töötab, tegevat hirmsasti suitsu, nii et tuba vahel maani täis olevat, ja et abikaasa ehmatades arvavat vahel, et on juba tegemist tuleõnnetusega. Juba kaldusime omas vestluses kirjandusele. Arvasime, et viibime praegu suurte ja paksude romaanide ajajärgul. Sääl tähendas kirjanik kerge muigega, et neid kogukaid romaane on ju kerge kirjutada. Tarvis vaid paaril inimesel teineteisega kõ-

nelda, ja seda niikaua, kuni on nende kõnest oma kolm- või nelikümmend lehte täis. Sellelõttu paisuvadki need teosed õige kogukaiks, kõrgehinnaliks ja harilikule palgalisele kättesaamatuiks. Tema ise töötavat äärmiselt kokkusurutult ja ei tegevat tühistest pisiasjadest palju sõnu. Pärisime ka „Tootsi lugude“ üle pikemalt. „Kas elavad veel „Tootsi lugude“ tegelased?“ — „See jäägu saladuseks, võibolla tuleb veel neist kunagi juttu“, muigab kirjanik. Tootsi õige nimi olevat Tootson. „Kas filmitakse ka kunagi „Tootsi lood“?“ Selle üle räägib ta, et vend on seda siiski katsunud, aga eks need rasked majandusolud anna end siingi teravalt tunda. Öhtu-poolikul käib kirjanik tihti Toomel jalutamas ja viibib ka sageli kohvikus, igalpool on tal kaasas märkmik, millesse ta alati oma tähelepanekuid üles tähendab.

Suve veedab ta, nagu kuulsime, harilikult maal, nimelt Palamusel, Kuremaal Posti talus. Maaelu meeldivat talle üliväga. Siin käib ta tihti hommikuti oma Ants-pojukesega kalastamas. Ta olevat kirglik kalamees, veel rohkem olevat aga seda ta Ants-pojuke. Juba vara hommikul, enne teisi, võtab ta piüünised ja sammub Kuremaa järvele. Ka Ants-pojukesest katsub ta hommikuti äratada, aga see on nagu ikka hommikul unine ja ei saa asjast järsku aru. Aga tal olevat jälle väga kahju, kui kirjanik koju tagasi tulevat hulga kaladega. Sääl piüüab ta päämised purikaid, sest need olevat nagu suuremad ja ärritavat nagu rohkem, kuna Ants-pojuke õngitsevat vähemaid. Naljatelles räägib ta, et kord säält vähigi õnge abil kätte saanud, rumal vähike võtnud sõrgadega kõvasti söödast kinni, ja ei olevat sellest kuidagi tahtnud lahti lasta. Muidugi lasknud ta selle vähi vette tagasi, sest mida pääle hakata ühe vähiga. Tihti seltsivat sääl temaga ka meie usuõpetaja Georg Kimmel, kes ka samuti Palamusel suvitamas. Naljatelles räägib kirjanik, kuis õpetaja Kimmel kord vähke püüdnud ja ühest urust kolmkümmend vähki välja uigitsenud. „Jaa — tema on noor, tema saab tundide kaupa vees solistada, aga mina olen juba vanem, mul hakkab külm ja tükin värisema, kui veidigi aega vees olen“, sõnab kirjanik.

Sügisel tuleb säält jälle Tartu ja katsub selleks ajaks jälle mõnda lugeja lauale. Pärisime ka veel pühade meeleolu üle kirjanikult. Kuid ta arvab, et ta neist suuremat ei hooligi, võibolla töötavat ta esimesel pühal nii et lust. Teine kord tulevat jälle argipäevadel pühi pidada, nii olevat see kirjaniku kutse. Hakkame lahkumagi juba, küllalt nendest kõnelusist. Ka kirjanikku hakkavat rõhuma juba nood pühade-eelsed toimingud. Lahkudes sõnab ta meile: **«Olge leplikud sääl üksteisele, olge leplikud kõigile ja saage aru sellest!»**

Täname kirjanikku lahke vastuvõtu ja südamlikkude soovide eest ning väljume rõõmsa meeleoluga pühade-eelseisse askeldusisse.

*

Ole tänatud veel kord, meie lugupeetud kirjanik! Südamlikud soovid sullegi „Iloli“ noortelt. Ela ja loo lugusid väsimatu veteraanina meie vaba kodumaa pinnal!

A. Karin,

Heliloojat A. Läte't külastamas.

Helilooja A. Läte oma töökabinetis.

Ilusal aprillikuu hommikul arvasime heaks külastada meie lugupeetud heliloojat A. Läte't. Sammusime Tähe tänavat mööda kuni majani, kus elab tuntud helilooja. Avades maja paraadukse ja sammudes üles trepist jõudsimise ukseni, millel seisis kirjutatud nimekaart — A. Läte. Arvasimegi, et seisame lugup. helilooja lihtsal ukسلävel. Koputasime uksele ja varsti avati too ühe lahke proua poolt. Küsisime: „Kas elab siin helilooja A. Läte ja kas võib teda külastada?“ Jaatavat vastust saades astusime tuppa, kust juhiti meid edasi teise ruumi, kus kohtusime heliloojaga. Teretades ja surudes lahke vanahärra kätt juhüb ta meid oma kabinetis.

Silmitsedes ligemalt tema töötuba jäi selline mulje, et on tegemist suure heliloojaga. Peale kirjutuslaua ja muu

kraami seisis akna ligiduses klaver ja selle vastas orel, millel lebas teisi instrumente, nagu viiul jm. Istusime ja algasime kõnelust küsides, missuguse suurema tööga lp. helilooja praegu tegeleb. Kuulsime, et ta on tegelemas suurema tööga, nimelt muusika akustika alal. „Meil ei ole praegusel ajal peent ja sügavatundelist muusikat, selleks ei ole ka kohaseid instrumente ja see raamat, mis käsil, tahab anda vähe valgust ja juhtnõore puhta ja sügavatundelise muusika arendamiseks“, kõneleb helilooja. A. Läte töötab käesoleva töö juures juba paar aastat, sest see töö nõuab uurimist ja palju aega. Helilooja töötab töö juures päevas mitmed tunnid, vahepeal teeb ta ka sporti kehavärskendamiseks ja käib jalutamas, mis mõjuvat kosutavalt väsinud kehale. Eeltööd olevat juba valmis, kuid lõpuni loodab ta töö valmis saada sügiseks. Helilooja kirjutab käesolevat tööd eesti ja saksa keeles.

A. Läte kõneles ka meie suurematest orkestritest, rõhutades, et meie muusika ei ole küllalt arenenud, heli puhtus jätab soovida, meie muusika arenemine täiuseni nõuab veel hulk aega.

Kõige paremat ja arenenumat orkestrit on helilooja kuulnud omal ringreisul Viinis ja Milaanos.

Muuseas jutustas A. Läte meile suvituskohast Nizza'st. Nizza olevat kauneim ja ilusaim suvitukoht. Sinna reismiseks peab olema kapitali, — elu on seal kallim.

A. Läte ei olnud seal mitte ükski, Tartust ja mujalt olevat kaunis suvituskohas olnud hulk inimesi, kellega helilooja kokku puutunud. „Tore ja lõbus on Nizza“, kõneles Läte. Meil oli heliloojalt küsida nii mõndagi, millele ta oleks vastanud rõõmuga, kuid ajanäitaja näitas juba palju. Jumalaga jättes kinkis helilooja meile oma pildi ühes autogrammiga. Sõbralik naeratus palgeil saatis ta meid ukseni.

B. M.

Elu mäng.

Olin veel väike tütarlaps mängides kesk hällivat rukist, silmad täis elurõõmu ja päikest, kui tuli mu juurde Elu. Käes oli tal kannel, ning ta pikad kondilised sõrmed ekslesid värisevail keelil. Ehmusin, sest polnud kunagi näinud nii kohutavat olevust. Kuid siis sosisitas Elu: „Ära karda, laps, kord tuleb aeg, mil armastad mind kõige enam maailmas. Nüüd oled veel laps — sinine taevas ja kohisev pedajas soo serval on su maailma piiriks, kuid kord ulatad sa nägema üle pedaja ja siis tulled minu juurde, mu kallis. Kuigi näen nii hirmus ja halb, võin ma olla ka hea. Mind saab ainult armastada või vihata ja ka mina armastan või vihkan“. Ja Elu võttis kandle

ja mängis mulle, mängis rõõmsaid ja ilusaid viise...

Kuulatasin ja tundsin, kuidas mu süda peksis, värises, ning ma isegi värisesin. Kaua veel, kui Elu juba kadunud oli mu silmist, kuulsin ikka veel värisevaid mänglevaid helisid kõrvus ja kuldkollane rukis verevas päikeselõmmas hällis rütmiliselt nende helidega kaasa.

Ning siis veetsin unetuid öid mõteldes Elu peale, kes oli mu lapsehinge jätnud esimese kurva ja sügava mulje. Iga päev seisatasin õhtuhämaruses rukkipeenral oodates Elu, kuid teda ei tulnud ega tulnud iialgi enam...

Kord kasvas igatsus Elu järele mu hinges nii suureks, et langesin kummuli maha ja nutsin.

Need olid mu esimesed pisarad, valusad ja süütud.

Nii veeresid aastad. Ei kohanud ma iialgi Elu enam, kuid sageli mõtlesin talle ning tundsin siis, kuidas mu hinges midagi värises...

Vaikseil kevadõhtuil käies tundmatuil teil

sid tumedad veed ja tuksusid raskelt värisevad inimsüdamed. Ent kiirelt kadus kevad. Elu muutus tõsiseks, karmiks ka minu vastu. Ta mängki oli nüüd tõsine, kurb. Ikka kiiremalt tormas ta maailmas ringi lohistades mind järele, ning ma ei saanud temast lahkuda. Hakkasin

„Iloli“ toimetused.

kesk metsi, kuulsin kaugel metsade ja mägede taga nukrat mängu, mis oli täis noorushurma, õnne ja valu. Teadsin, see on Elu, kes seal mängib...

Nüüd tormasin, jooksin üle kändude ja soomülgaste, kõrvus Elu kutsuvad viisid. Mu jalad olid täis haavu, mu jõud oli nõrkenud — kuid ikka veel jooksin — ning lõpuks pika otsingu järele kohtasin teda. Ta oli tõsine, karm. Oma haudsügavate silmadega vaatas ta mulle otsa ja vaikis. Jõuetult, täis kirgi langesin ta jalgade ette maha ja palusin: „Mängi, mängi mulle midagi, Elu!“ Ja Elu võttis kandle ning mängis. Pole sõnu, millega kirjeldada seda mängu. Haarasin oma viimase jõuga Elu jalgade ümber kinni ja nutsin. Tundsin, et ma iialgi ei saa elada temata...

Ning nüüd rändasin Eluga kaasa, hämarail õhtuil mängis ta mulle; istusime siis lilleliste küngetele ja kuulasime, kuidas eemal kohise-

vihkama teda kõigest hingest, kuid temagi näis vihkavat mind, ning iialgi ei mänginud mulle enam. Rändasime ikka veel koos pikki mure-, valu- ja petteaastaid. Olin jäänud vanaks, mu juuksed olid muutunud hõbedasiks, mu hing oli täis haavu ja arme.

Pikkade reiside ja otsingute järele seistasime kord taas tuttavalt ja armsalt kodurajal. Kaugel eemal särasid päikesekullas kalmisturistid; ning ma tundsin, kuidas mu hingest käis läbi külm iiling. Palusin Elu, et ta veel mängiks mulle midagi õnnest, armastusest ja noorusest. Ning Elu võttis kandle, millele oli jäänud ainult üks keel, ja mängis. Tundsin korruga, et olin veel noor, tahtsin ühes Eluga rännata laias maailmas ja imeda endasse kevade uimastavaid aroome. Tahtsin veel kord ühes nende värisevate toonidega üle elada õnnelikke noorushetki. Kuid seal katkes kandlel keel...

Tatsi.

Noorusunistused ja kaduvik.

Aeg veereb, tiivustatud kiirtempolisest rünnakust, tulevikku — kaugesse, mattes oma halli varju lugemataid olendeid. Kadunud on palju häid sõpru ja aitaajaid, lahkunud palju kalleid

hingi, mille järele leinamas südameid tukslevail haavul, vaotades ellu omapärase sügav-tõsise varjundi. Kaob aeg, kaob noorus, kustub lõpuks ka mälestis, varisedes halli igapäevsusse.

Mu hing, otsin sind! Võibolla olen sinuga ja näen sind nagu oma sõbra särkevaid silmi, millesse vaatan, kus näen vaikivat igatsust sinihallikais variandes. Ehk leian sind otsastust kaugusest — tähtede õõsarast. Või avaldud sa sünges sügislooduses, kust hoovab unistuslik õnne ja igatsuste laul. Ehk jälle ilmud sa pimedal kuuta õõl, mil uneta, otsinguist hõõguv ja fuksleb süda valab pisaraid, valulikke.

Hing, miks kahetsed, miks nutad? Rända merede poole, mille kallastel võid anduda otsinguile, unistustele, millise siniohu voogudest võid nautida eluküllust ja troosti, säält võid leida õnne unistustele.

— Maru möllab väljas. Sügistuul keerutab puudelt langenud lehti kaugete tühjusse laiali. Ent tühjusse rändavad ka lõpmatud soovid ja igatsused. Rahufult fuksleb süda, kuna loodus oma metsikut tantsu tantsib. On sügis, sa sarnaned troostita hingele, oled kui olevikusümbol, näidates maapealset hetkelist elu tema viimses variandis.

Kaob aeg, olevik ja minevik sulavad ühte, su hinge vaid järele jättes pikka, pikka mälestusriba, kust ajuti vaimusilmade ekraanile ker-

kib ainult üksikuid helgemaide jooni, mis nüüd kõik meelestuvad sulle, tõendades, kuis kaob olevik, tordub kaugusse, millest siiski kostab kõrvu vaikne ja võlub meloodia — kaduviku sonaat, igatsus universumi järele. Oh ei, ent vaid muinasjuft see, millest helgib armastus, süütu ja püha, täis otsatut andeksandmist ja lõpmatut ohrimeelsust. See on unenägu, millest kujutluses vaid helge mälestus, nagu oleks olnud see eile, äsjä, kuid mis oma headuses on siiski lõpmata kaugel — kättesaamatu. Õnnelik armastus, ta vajub sinna, kust ärganud, ja vaibub seal, kustub kord ning kaob, kuna reaalelu hirmutavad varjundid suunduvad avarusis ekslevasse hinge.

Ent sul on ju siiski sõber, kes sind kunagi ei unusta, sulle koosa elab, sind troostides ja andestades sulle, see on su nooruse fantaasia, kelle mänguks on kuldviili rahustavad akordid, mis lähendavad sind õnne horitsondile — universumile, kust peegeldubki üksikuid helgeid kiiri — igatsusekiiri me ekslevasse hingisse...

Vivat Memoria.

Mõnda õpilaskonna maleringi senisest tegevusest.

On juba aastasadu tagasi, kui too idamaine mäng saabus Euroopasse, samuti ka teistesse ilmajagudesse, levides kiiresti seltskonnas huvitava ja lugupeetava mänguna ehk õigemini ajuspordina Olles lugupeetav ja meeldiv ajaviide, on ta praegugi populaarsuse ja tunnustuse võinud pea kõigis seltskonnakihtides ja seetõttu muutunud paljudele intellektuaalseks spordialaks, iseäranis muidugi noorile, kes arendavad endid igakülgsest. Male ei ole mitte üks neist paljudest mängest, millised tihtilugu muutuvad ajaveetjale igavaks ja tüütavaks ning isegi lõppeks jäävad ühekülgseks, vaid ta on huviküllane ning meeldiv ja pakub maletajale naudingut ja lõbusat meeleolu. Males on huvitav see asjaolu, et mäng iseenesest ei muutu kunagi mehaaniliseks nagu paljud teised, vaid mängu arenemine jääb alati mängija mõttelendu, mängija mõtete ja arusaamise tõttu areneb mäng asjaosaliste vahel. Seetõttu ei muutu mäng iseenesest kunagi igavaks ega ühekülgseks, sest mida enam mängijad teineteise mõtetest aru saavad ja nende vastavalt reageerivad, seda enam muutub mäng nende vahel huvitavamaks ja nauditavaks. Mängija on otsekui sõjajuht, kes saadab oma sõjaväe vastase leeri vastu, eesmärgiga vastast võita, tõugata vastase kuningas. Seejuures peab kord taganema ja kord ründama seni, kui on mäng arenenud lõpuni, kui oled vastasele „matti“ annud ehk ise selle saanud. See oleneb muidugi sellest, kumb on olnud mängus tähelepanelikum, kuivõrt kumbki teineteise mõtetest aru saanud. Ei taha aga keegi olla mängus võidetu, igaüks tahab ju võita, selle tõttu minnakse jälle uueks heitluseks kokku, seni kui selgub, kumb tugevam. Male annab tõuke kiirele mõtlemisele ja otsustamisele ning on selles suhtes paljudele kasulik nii kaua muidugi, kui vii-

bida mängudega mõõdukuse piirides. Kui aga n. õ. hasarti sattuda ja järjest mängida, siis võib see tuua kerge närvitsemise, millest tuleb aga muidugi hoiduda.

* * *

Male on eriti pinda leidnud ka noorte keskel. Pea kõigis keskkoolides on teotsemas sellenimelised ringid, millised taotlevad sihti, olla tulevikus nii mõnelegi väärikaks vastaseks. Sellest lähtudes on meigi õpilaskonna maleringi teotsem, on püütud ringiliikmeid arendada soovitavas suunas. Nädalas vähemalt kord käiakse koos ja harjutatakse omavahel mõned tunnid, millised on eeskätt meeldivaks ajaviiteks ja pakuvad teinekord meelelahutustki koollitöö kõrval. Ringiliikmed on omavahel sellel alal nii mitmeti jõudugi proovinud, neist jõukatsumistest tähelepanu väärib liikmete-vaheline turniir. Turniiriga alati mõõdunud semestri lõpul ja lõpuni viidi käesoleva semestri alul. Turniirist osavõtjaid oli 14 õpilast pea kõikidest klassidest, kuid osavõtjate raskuspunkt langes aga siiski kolmandatele ja neljandatele klassidele. Turniiri tagajärjed kujunesid järgmiselt: esimese koha ja seega ka õpilaskonna malemeisiri nime omandas E. Needer (III a kl.) 11½ punktiga, (13 partiist) teisele kohale tuli E. Uusen (III b kl.) 11 punktiga ja kolmandale kohale Aleks. Kankar (III a kl.) 10½ punktiga.

Keskkoolide-vahelisel meistermaleturniiril esitasid ringi E. Kalamees, F. Must ja E. Uusen.

Osavõtt kõikidest harjutustest ja võistlustest on olnud võrdlemisi elav, milline asjaolu näitab, et õpilastel on jätkunud huvi ja taht arendada endid males, et ringi olemasolu on tingimata vajalik õpilaste keskel.

Aug. Karin.

Maleturniirist osavõitjad :

Istuvad vasemalt paremale : A. Rosenstein, E. Uusen, A. Karin, E. Needer, A. Kadak. Seisavad : E. Springfeld, A. Pruuli, E. Kalamees, A. Juks, F. Must.

Noorsugu ja usk.

(Kirjutusvõistlusel II auhinna saanud vanema astme kirjand.)

Tuhandekordseks on muutunud elutempo. Maailm keeb ja kohiseb. Tormiline on vahel see kohin, vahel kurb-flegmaatiline. Kadunud on vaikus, rahu ja enesse süvenemine. Sellist närvidepingutust nõuab raske majanduslik kriis. Ideed ja aated lämbuvad eluvingus ja argipäisuses. Kuigi püüame ja peamegi püüdma vaadata elu ta positiivsest vaatenurgast, näeme, et see vaade tahtmatult muutub pessimistlikuks. Noored põevad tänapäev tantsu- ja pessimismi-palavikku. Kindlasti on heitnud noorte hingeellu raskeid jälgi möödunud tumedad aastad ja rõõvinud sealt päikesesära ja päikesevalguse. Kuid loodame, et see on möödunud nähe ja peagi vast paraneb elu aineliselt ja ühes sellega ka vaimliselt.

Tähele pannes tänapäeva noorsugu ja õppides fundma nende hingeellu, näeme, et noored võitlevad. On osalt õigus, kui kuuleme kaebusi, et noorte unelm on vaid lõbutseada. Kuid säärane lõbujanu on ju haigus, millele tuleb otsida rohtu. Vaevalt suudab lõbu sisemiselt rohuldada tänapäeva noori, kuigi nende hulgas leidub küllalt ideevaeseid ja tühjahingelisi. Püüdlid noored lahendavad aga suuri probleeme, mis sageli viivad neid meeleheitelisele, elueitamisele ja enesetappetele. Ning siis nad formavad teadmatult kuhu, võttes seda, mida pakub lähem hetk ja hiljem veel enam pettununa joovad mürki elu suurest mürgikarikast.

Kuuleme sageli kaebusi, noored ei usu enam Jumalat, ei käi kirikus jne. Siingi on need kaebused mitmeti õigustatud. Kuid kas on siin süüdi ükski noored?

Tänapäeva kool ja kodu on muutunud usule võõrasmaks. Õpetatakse küll usuõpetust praeguses koolis, kuid sellele vaatamata on usk

jäänud paljudele noorile tundmatuks ja külmaks maailmaks siingi. Usuõpetus ei arvesta tarvilisel määral küpseva noorsoo hingeellu, vaid pakub talle täiskasvanu usku, mida koolinoored ei suuda läbi tunda ning mõelda, ja seepärast muutub usuõpetus mingiks pealesunnitud õppeaineks. Noore hing on aga faimelava, kuhu kodu ja kool omad seemned külvavad. Eriti vajavad kasvandikud oma kasvatajailt parimat sõjariista raskuste ületamiseks elus — s. o. noorsoole vastavat usutunnet ja -elamust.

Süüdi selles, et noored on võõrdunud usuküsimustest, on ka kirik. Kirik ei suuda, või ehk ei taha pakkuda tänapäeva noorsoole tema osa. Meie kirikuõpetajad oskavad küll nutma panna vanaeiti, kes seisavad kui sambad lauluraamat ja taskuräät peos, kuid noortele pakkuda seda, mis nende hingi soendaks ja usku süvendaks, seda nad ei oska. Käisin ise paar korda maal kohalikus kirikus, kuulasin jutlust, tahtsin tungida selle põhjatusse sügavusse ja võtta sealt parimat, kuid kahjuks polnud sealt midagi võtta. Pettunult lahkusin, hinges tühjusefunne, isegi natuke valus oli pettumus, sest olin lootnud niipalju — ent ei saanud midagi. Peame tahtmatult niitama kurba tõde: usk on jäänud ajast ja haridusest maha ja viibib veel tugevasti vanade traditsioonide kammitsais. Ja nii kaua, kui usk sellisena püsib, ei tohi süüdistada noori.

Lugesin hiljuti S. Tuglase „Jumalasaart“, ning jäi meelde nii selgesti järgmine lause: „Ei ole muud miskit, mis eest niipalju on kannatanud inimene, kui tumeda usu pärast me tundmata jumalasse.“

Ja tõesti usk on kõigutanud maailmas kaljusid, kõikjale on ta toonud palju uut, levitanud valgust, kuid ka varju usuteenijate läbi. Usk oli nagu mingisugune kindlus, millele aukartusega vaadati, kuid mis ise nõudis küllalt inimelusid endale ohvriks.

Esimese saatusliku hoobi teoloogiale andis Kopernikus (1473—1543.), kes seletas, et mitte maakera ei asu maailma keskses, vaid päike. Kogu maailm oli uskunud aastasadu just vastupidist ja nüüd korruga visati miljonite inimeste mõtteilma, usku ja piibliste suur raudne kivi-mürakas. Siit peale algab teadus ja usk fragilist võitlust, mille ohvriks langes Galilei ja hulk teisi õpetlasi. Usu ja teaduse suhet on püüdnud selgitada saksa mõtteeadlane Kant ja prof. Oefli, kes ütleb: „Jätke teadusele, mis tema osa, ja usule, mis tema oma.“ See võitlus usu ja teaduse vahel on toonud ka meile valgust, kuid on asetanud teoloogia uude võõrasmaailma, milles otsib kohta, kuhu seisatama jääda.

Usuprobleem on suurimaid, raskemaid ja tumedamaid küsimusi inimelus, eriti noortel. Olen veendunud, et ei leidu ainustki inimest, kes het-

kekski poleks peatunud usuprobleemi juures. See kerkib fahtmatult iga inimese peaajju, kes kordki on vaadelnud loojenevat päikest, kohisevat merd ja fähistaevast.

Kui oleks võimalik kasvatada inimest nii, et ta kordagi oma elus ei kuuleks Jumalast ega selle olemasolust, kas ärkaks femas Jumala kuju kunagi sellisena, kellena maalib meile teda risti-usk? Arvan, et see inimene siiski leiab Jumala, kes teda hirmutab, lohutab, vihkab ja armastab. On ju noori, kes ütlevad päris kategooriliselt, et nad ei usu Jumalat, kuid nii mõnigi kord on nad kannatanud selle tumeda küsimuse painavat valu, järelikult nad on eitanud usku enesepetteks, teesklemiseks. Usuprobleemi lahendamine nõuab hulk tasakaalutuid petteastaid, kindlust, tahet, süvenemist iseenda, elu ja teiste inimeste tundmaõppimiseks, ning siis vast kavakindla analüüsi teel inimene õpib tundma oma usu suurust Jumalasse, mida teised ialgi ei tea ega ütelda saa.

Noorsugu ja usk on tänapäev veel kaunis võõrad feineteisele. Osa noori vast ulatab kartlikult oma väriseva käe usule, kuid teine osa formab kinnisilmi temast mõõda — vast isegi hukatuseni. Ei mõista selle hukatuse all ei pürgut ega tolle piinu, vaid inimhinge tühjust. Tulevad meelde D. Merezkovsky sõnad: „Ilma usuta jumalasse ei ole maa peal ilu, ei õiglust, ei luulet ega vabadust. Inimesed vajavad usku, eks taasi, vajavad kangelaste ja kannatajate pühalikku meeletust, ja ainult loov usk mingisse lõpmatusse ja surematusse võib süüdata põlema inimesehinge, luua kongelasi, kannatajaid ja prohveteid.“

Usk on üldse müsteerium, mis sageli annab inimesele uut jõudu, tahet ja lootust edasijõudmiseks tähtede poole. Usk on leib. Ning kas saab tänapäeva noorugi sellela läbi? Ta farvotab küll igasuguseid aseaineid, kuid küll kord leiab femagi organism selle puuduva.

A. Kitzbergi hauasammas.

Noorur ei saa usust fäiel määral aru, ja kõik see, mida ta mõistus ei taju, heidab ta kolikambrisse. Uskuda seda, millest aru ei saa, ei ole tõde, ja ometi on usu eesmärk taotleda tõde. Endise lapseliku usu piiblisse oleme kaotanud. Kuid mida võtta asemele? Tühjust nooruri hing ei kannata. Meie usk on kurb fragöödia, sest meilt nõuab ta suurt võitlust iseendaga. Otsime sisemist tasakaalu, otsime tõde, eeskujut ja õnne usut ja kirikus! Otsime, otsime, kuigi pettume seejuures kibedasti, kuid siiski annab otsing me noortele hingedele fröösti.

Ent loodame siiski aja jooksul saavutada tugipunkti ka usut.

Tr. Ottson.

Kas tunded maad . . .

Matkamuljeid suvipühadel.

Tahan teid, lugupeetud lugejad, viia mõttes rändama kodumaa kauneile radadele. Kuhu nimelt, seda palun jälgida.

See oli aastate eest. Olime koolipoisid nagu teisedki nende taolised — täis seiklusihut ja noorus-tuld, sellepärast ei raatsinud ka kaotada päikesekül-laseid suvipühi linna tühemuses, vaid suundusime „lumiste kõrguste“ poole.

Pühade laupäeval lõime oma „voori“ jutti ja sõit läks valla — muidugi isikliku „kahetsilindrilise“ mootoriga. Ja kuhu ta läks? Eks ikka raudteed pidi „Lõunamaa“ poole.

Kuigi jätsime Tartuga jumalaga alles kella 18 paiku võtsime Elva „tervitussaatkonna“ vastu juba kell 25. „Voori“, mis oma paar punda raske oli, tas-sisime teel vaheldamisi, kuna meid oli 5 hinget ja

kehvad veel pääle selle. Elvas oli meile „toad“ reserveeritud villa „Männimetsas“, kus viskusime ritta nagu viis meest kunagi.

Oli nüüd mis see magamine oli, aga suurem asi ta ikka polnud: vaevalt saime silmad sulgeda, kui üks koletis hirmsa suhina ja puhinaga meist mõõda viskus, aina sädemed sabas. Hiljem selgus küll, et oli olnud vaid üks neist moodsaist liikumisvahendeist, aga magamine oli mokas.

Korruga hakkas minu õnnis naaber ussi taga ajama. Mõttesime, et sonib, aga kus sa sellega — olnud aga „siug“. Pikapääle tuli „siupalavik“ ka meie pääle ja algas jaht uuesti. Ja eks ta tühi olnudki mu hää naabri kuue taskus tikutoosis: must-pruun, kuus jalga all ja aina krõbisas. Olime tolle leidnud kuskilt Nõo kõrgmailt ja nüüd olime unustanud ta olemasolu, mida ta aga ise meelde tuletas.

A. Taska Õpilaskonna vanem. Ägedam oponent referaat-koosolekuil, oponeerib vahel ka^hiseenesele.

L. Lukksepp. Karskusringi juht ja ühtlasi ka kõige suurem karsklane koolis. Korraldab referaat-õhtuid, pidusid ja muid olenguid.

M. Ratnik. Mees, kel võeti tegevusvabadus „hoolsa“ õppimise pärast. Puhkab praegu oma lõikamata loorberitel. Kannab kokkuhoiu mõttes sasis juukseid, kummist kraed ja klambriga ristlipsu.

Nüüd oli uni täitsa läinud. Lõime endid raksu, võtsime loosi „voori“ kandja kindlaks tegemiseks ja asusime teele. Meie lahkumise puhul olin kahelpool teed rivistunud laululinnud „ööbikute-orkestrina“ härra „Künnilinnu“ enese juhatusel. Võtsime vastu viimased austuse avaldused ja algas reis üle Pritsu Nuustakule. Jätsimegi ilusti tolle Pritsu ehk Palupera selja taha ja tungisime Otepää sisemaile.

Ja nii kummardusime esimese püha hommikul Pühajärve autoriteetse kogu ees.

Valisime kohase asendi ja lõime endid „vinklisse“. Meie asend oli geograafiliselt eriti soodus: hää „mererand“ ja laevasõidu võimalused, „kliima“ soe ja paras-niiske.

Õhtu lähenedes leidsime suure kurvastusega, et on ikka tõsi ütetus, et „inimeslapsel polevat paika, kuhu pea panna“, sellepärast võisime nõuks „pesa teha“. Kandsime kokku kõik „liikuva“ materjali pargi kõrgele kaldale ja lõime hüti üles. Oli küll nigel, aga rohkem ikka kui ilma. Olime nüüd kinnisvara omanikud ja otsustasime enne lahkumist l obl.pääle veel laenu teha, mis küll paraku teostamata jäi.

Oma kehi kinnitanud sellega, mis meil veel oli, kuna see mida ei olnud, oli ammugi otsas, säästisime kuulama, kust poolt maa on valla.

Oli üks neist päevist, mil ilm unisilmi valmistub õhtule. Järvel sõudis kümnekond „jaht“, laotades sametpehmesse suviõhku lõõtspilli, viiuli ja gitra unistavaid hääli. Kaugelt kostus karjalapse huikamine, mis uppis hääle-rägastikkku.

Tahtsin nutta — tahtsin hõisata. Nutta sellepärast, et see romantika ei kesta põlvest põlve, igavesti; ja hõisata sellepärast, et ta oli siiski olemas tõeliselt, aga mitte üksi printside ja printsesside muinaslugudes.

Rentisime „lahinglaeva“ ja tegime sõidu kaugele „põhja“ — Pühajärve saartele. Tahtsime nii väga omi nimesid jäädvustada saarekese puukiriku pehkinud seinal, aga selleks polnud jalatäitki „maad“. Oleksime pidanud tulema mõne aasta varem.

Õöbinud haljas onnis algasime teinepäev, s. o. teisel pühal, reisi otse läbi alevi Elva suunas. Oli jumalik suvipäev: päike kõrvetas peaaegu otse pea kohal ja õhk näis surruna — ei ainusiki liigutust. Higiisti nõretatuna kastusime iga ojakese karastavasse rüppe ja „pleekisime“ haljendavail mäenõlvakul, nii et naastes Tartusse olime pruunid nagu lihavõtte jänesed, milliseid masindab „Kave“.

Elva jõudes ööbisime jälle villa „Männimetsas“. Vahepeäl olid külmad põhjatuuled soojalainetest võitu saanud ja need kaugele lõunasse tagasi tõrjunud. Tungisid meilegi ligi nood põhjalased. Mis siis muud kuil lõime tule üles ja „sõjatants“ valla, millele pidi järgnema „vangide söömine.“ millisteks osutusid alevipoest ostetud „ööbikud“ ühes soolveega.

Hommikul vedasime oma külmanud „kondid“ jaama ja otsustasime lubada enestele seda luksust, et sõidame III kl. „kupees“ Tartu. Ainult ühele sõbrale, kes truuks tahtis jääda esiisade „liikumisvahendeile“, kavatsesime osta „mootori“ kütteks ühe 5-margalise saia. Muidugi jäi sai kõrge hinna tõttu ostmata ja meie sõitsime *in corpore* Tartusse.

Soovitam teil, sõbrad ja sõbratarid, kasutada alati matkamiseks „oma mootorit“, sest ta on odav, praktiline, olenematu „sõiduplaanist“ ja pääasi — ta viib teid kuhu aga soovite. Teie näete „maid ja rahvaid“, milliste olemasolu vaid raamatulist olete lugenud. Näete oma silmaga, et „on ilus Eestis elada“.

Krl. Vrs.

Noorte foto-harrastusi.

Varsti on möödunud talv, saabub kevad ja kevadele järgneb suvi. Õpilased, teie tänavune koolitöö on varsti lõpul ja tuleb suvine koolitöö-vaheaeg. Osa õpilasi läheb maale, kuna osa jääb linna. Neile, kes maale lähevad, avanevad ilusad vaated suvimaastikest ja nii mõnigi tahaks mõnd ilusat kohta kuidagi jäädvustada. Kuid kuidas? Kõige lihtsam on muidugi sellest kohast lihtne joonis teha. Ent

joonistamine nõuab aega ja joonisel võib kaunis koht palju kaotada oma võlust. Siin tuleb meile appi ülesvõtmine (fotograafia). Ülesvõtmise juures saame meie soovitud asjast palju lühema ajaga ja täpsa pildi. Kuid ülesvõtmine pole nii lihtne nagu seda võibolla arvatakse. Pildistamise juures on iseäranis tähtis aparadi ülesseadmine. Halva aparadi ülesseadmise juures kaotab ilus ja mõjuv

maastik palju oma ilust ja mõjust. Seepärast tuleb enne pildistamist otsida hää aparaadi ülesseadmise kohti. Kui võetakse maastiku pilte, siis tuleb tähele panna, et pildi eespõhi poleks mitte lage, sest see mõjub halvasti pildi välimusele. Eespõhja võib näiteks läbistada oja, tee, jõgi, kraavid jm., siis võib veel eespõhjaks olla mõned üksikud puhmad, üksikud puud, aed, suuremad kivid jne., aga kunagi ärgu valitagu eespõhjaks lage soo, tasane heinamaa jt. Soovitav on ka, et silmapiir oleks vahelduv ja üksikud puud ning muud esemed muudaksid ta sakislikeks, see annab jällegi pildile rohkem mõju. Silmapiiriks pole kunagi soovitatav valida kauget metsa, sest selle läbi muutub silmapiir üksluiseks ja pilt kaotab oma mõju. Lihtsaimad asjadki annavad osavasti pildistatult huvitava pildi.

Maastiku ülesvõtetel ja üldiselt ka teistel pole mitte vaja kindlat formaati, vaid tuleb valida niisugune formaat pildile, millel avaldub täielikult pildi mõju. Pildilt tuleb kõik üleaarne halastamatult maha kärpida. Et pildi kõige mõjuvamat formaati teada saada, seks tuleb pilt enne kopeerida terve plaadi suuruses ja siis teatud ääreosade kinnikatmise teel kõige mõjuvam formaat välja valida.

Suvel leidub küllaldaselt huvitavat materjali pildistamiseks. Kõik noored, kellel see vähegi võimalik, püüdku suvel pildistada ilusaid kohti ja huvitavaid sündmusi inimeste või loomade elust. Lõpuks loodan, et kõik need, kellel on see võimalik, kasutavad eelolevat suve endale meeldivate ilusate maastikkude pildistamiseks.

E. K.

Kiri noorkirjanikult, VII lennu vilistlaselt.

Kõigepäält tänu Teile kirjandusajaloo raamatu eest, mis andis mulle palju jälgimismaterjali, seda suuremal hulvil, et ta oli koostatud lähedalseisja hoolikast tööviljast. Viisakusekohaselt oleksin pidanud Teid kohe tänama, aga et teen seda alles nädalate takka, lubatagu see viivitus panna mingisuguse ebamäärase, lõhestatud meeleolu arvele.

Nagu näete, saadan siin ühe pisijutukese — minu „kontoritöö“ viljana. Veidi püüelik on mul seda üldse liikvele lasta, sedavõrt nigelana valmis ta mu sule alt. Ei mingisugust haaravust, ei midagi hingestatut, millised just Teile meeldiksid. Kuiv ja puine on sündmustiku edasiandmine. Kuidagiviisi ei suutnud ma talle elu sisse puhkuda, kuigi püüdsin seda. Miskipärast ei suuda ma veel õieti mõtteid koondada, mis ikka veel igatsevalt liiguvad mälestustes suve kaunistes raamidest.

Kuid olgu mistahes, parem on ta vast siiski kui „Hilda Voolju...“. Kui te vast siiski midagi minu katsetistest paigutate „Iloisse“, siis võiks vast käesolev jutuke. Kord lubatud katke ärgu siis pääsegu ajakirja veergudele...

Sügis hullab väljas ja see tänane rannalähedane maru sisendab mingi ängistava tunde, kus tunned end lahutatud lähemastki minevikust, kõigest olnud ja olevalist, mis kunagi kaasas kannud helgust ja elukihku. Ent kui vähe on seda kõike olnud eelpool seda Toila suve! Meelestub kooliaeg, mida ma juba kord nimetasin mälestusvaeseks ja sellisena vist jääbki püsima mu elamuste sarjasse. Kahju on nagu sellest ajast, mil olin nii enesesesüvenenud, nõnda tagasitõmbunud nooruse kaunistest elamisihkudest; ja ometi möödus kõik see aeg üliloolilinna pulbitseva, elavhangelise nooruse keskel! Nõnda palavana tuikab see soov: oh, kui uuesti võimaldataks elu alata sellest otsast päale, mis kord jäi varase nooruse iselaadiliste, argihallide kammitate vahele!

Ma pole aga veel nii vana, et üles kutsuda mineviku mälestusi ja tagasi soovida neid võib-olla veel poisiklike nägemusi. Ei, õieti ma ei tahaks end ka kuidagi siduda ahtakeste kooliruumidega, ega ka selle õhkkonnaga. (Paraku, et see mitte enesehindamisena ei tunduks!) Ei, ja veel kord ei! Olen seks liiga tugevasti seotud läinud suvega, et vaid need unistused on helged ja päikesepaistelised, mis näevad mu tuikavate, elukainiste sündmuste, elamuste edasijätkamist — uut, erinevatel, suvistel maanteedel, mis peavad koduselt tolmama; randadel, kus tundub päikest ja laia tuult, ja üldse kõigil neil kauneil nooruse eneseavalduste hurmavatel mängudel!

Nii see on. Juba nüüdki valmistavad mõtted teed tulevasele, armsale kuuajalisele suvipuhkusele. Kuid säälijuures ei sooviks ma meeleldi sellele mõelda, milline ajavahemik mind lahutab suvest ja kevadest, et see aeg olgu elatud Kohtlale...

Ma pole enese kohta kunagi armastanud väiteid, mis katsuksid mind pessimistiks või melanholikuks tembeldada (Kord andis selleks põhjust majandusteaduse kirjand, mispääle hr. Tubin mulle selliselt tähendas... Otse vihastusin ma küll!). Seepärast on mul varaks ka tuikavaid kavastid, mis peavad tulevat sügist ja talve viima siin Kohtlas veidi nooruslikemaile, helgemaile taseile...

Jah, täna tuiskab akende taga vast samasugust ilma, nagu kord viimati, mil Teile kirjutasin. Sarnadus püsib ka veel meeleoludes: mõtted kannavad veel imelikku tühjust... Neid Toilast lahkumise lõpppäeva mõruidaid muljeid tasandavad sootuks kirjad kaugele postitemplitega. Lepitavad ja soojad on need ja minu omad omalt-poolt ka. Et see alati nii oleks!

Nüüd lõpetades — jään ootama Teie järgnevat kirju

Kohtla-Järvel,
18. 9. 30.

Teie K.

Kaks aastat olevikku.

See oli kevadel 1929., kui meie kool saatis ellu 7-da lennu elurõõmsaid ja töötahtelisi noori. Tollest päevast algas nagu nägematu mägiahela kasvamine varajasest lapsepõlvest kasvanud sõpruse vahele, kadusid üksteisest arusaamine ja ühisesse perre kuuluvuse tunne, hävis isegi sõprus endiste n. ö. südame sõprade vahel. Mis pärast? — Mine tea!

On's ehk elu oma karmi käega pühkinud sõpruse eluteelt? Või sunnib mõni vana vimm kooli ja ksv! vastu hoida end neist kõrvale?

Oi äretut väiklust, mida peame nägema ja kuu-lama! Milleks oleme haritud, kui meie ei oska valitseda eneste üle ja anda andeks neile, kes meid küll „ära neavad“, kui siin üldse „needmisest“ rääkida tohib.

Õnnetu surma läbi hukkunud endist kallist
kaasõpilast ja tublit kasvandikku

Harry Pärtelpoega

mälestavad sügavas leinas

**Tartu Kommertsgümnaasiumi
õpilased, õpetajad ja vilistlased.**

Seda ääretut negatiivsust kooli vastu nägime juba kooli juubelipeol, kuhu oli ilmunud vähe, häbematu vähe villi, kuigi on teada, et paljud linnas nii omaette kolasid.

Väga kahvatuks kujunes aga 7. da lennu 1-ne koosviibimine ühe vil! pool. Küllaltki suurest lennust oli koos vaid 13! (loe: kolmeteistkümmed!!!) Kurb — pisarateni kurb! Sellestki arvust oli $\frac{1}{3}$ väljaspoolt Tartut. Aga kuhu jäid siis kohalikud 7-da lennu vil!?

Oli ilmselt näha võõrast vaimu kogu koosviibimise kestusel: ei enam seda rõõmust naeru ega huumoriküllast vestlust, mis kooli-põlves, vaid endine sõbranna (sõber) kohtleb sõbrannat (sõpra) nagu äsja esitletud võõrast — ametlik ja jahe.

Puudumist võiks ehk andestada veel poistele, kel-
lest mõned ksv. sundaega teenimas, aga keda siiski
33,33% oli kokku tulnud tütarlaste 20,83% vastu.

Poeglaste suuremat ühistunnet võib ehk kirjutadagi selle arvelele, et nad päale kooli lõpetamist kohe üks-
teisele kadunud ei ole, vaid tihti veel kv. teenistuses
ühiseid raskusi kandes sõprust aina süvendavad. Selle-
pärast paistis ka koosviibimisel silma poiste sõbralikum
ja häatahtlikum suhtumine üksteise. Samal ajal aga
paistis üldine saatuse neim valitsevat kõige üle: „ma
tahan viha küllida sinu ja su sõbra vahele!“

Ei suutnud soe tee ega laul ei mäng sulatada tek-
kivat ajujääd.

Jäi mulje tollest 1-st „kohtamisest“ nagu mõnest
manala peost, kus sängitavad tuttavad mulda oma „sõp-
rust“. Puudus vaid pärg vastava lindiga.

Võeti küll vastu ilus resolutsioon: tulla kokku igal
kooli aastapäeval, aga kuidas too teostub — mine tea.

Krl. Vrs.

Vastutav peatoimetaja: **Karl Mihkla**. Majandusjuht: **Eduard Moss**. Kunstiline nõuandja: **Eduard Ahas**. Toime-
tuse sekretär: **Herman Peets**. Laekur: **Hilja Laas**. Tegev toimetaja: **V. Mandel**. Talituse juhid: **B. Meos** ja
A. Karin. Toimetuse liikmed: **L. Lukksepp**, **Tr. Ottson**, **A. Juks**, **K. Tennosaar**.
Väljaandja: **Tartu Kommertsgümnaasiumi** ja **Kaubanduskooli Õpilasühing**.

FOTO-ATELJEE
J. ECKBAUM

Tartus, Aleksandri tänav nr. 10.

Portreede, gruppide ülesvõtted
ja suurendused. Amatöör-tööde
vastuvõtt ja korralik täitmine.

Äri avatud: pühapäevadel kl. 12–3 p. l.
äripäevadel kl. 9–5 p. l.

Eeskujulik
juuksetööstuse äri

Daamide, härrade ja teatri jaoskonnad.

Tartus, Küüni tän. 3 ja Jaa-
ni tän. 3 (üle hoovi) on
tööhinnad pool odavamad.

Austusega J. LUKSEP.

FOTO
ARMIN LOMP

Tartus, Vana tän. 6

Telefon 2-53

J. RÄSSA
MUUSIKARIISTADE TEHAS

Tiigi tän. 86, kauplus Suurturg 2. Asut. 1892.

Soovitab omast rikkalikust tagavarast
kõiksugu muusikariistu, nagu:

pianiinosid, harmooniume, vaskpille

(terved orkestrid) ja teisi muusikariistu ning
nende üksikuid osi (keeli jne. jne.)

Naha-
ja nõõrikauplus
M. Mitt

Tartus, Poe tän. 9. Telef. 603

Foto
P. Krüner

Tartus, Promenadi tänav nr. 8.

Telefon 10-56.

Tartu Kommertsgümnaasiumi
ja Kaubanduskooli
õpilaspere ajakiri

maksab ainult à 25 senti.

„ILOLI“

Õpilased, ostke oma kooli ajakirja ja
tehke kaastööd!

Hind 25 senti.